

בענין מי שהיה נשוי שלש נשים

ישראל אומן

3.6.2015

ט"ו סיון תשע"ה

מתני' מי שהיה נשוי שלש נשים ומת,
כתובתה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו
שלש מאות, ואין שם אלא מנה, חולקין בשווה.
היו שם מאתים, של מנה נוטלת חמישים, של
מאתים ושל שלש מאות שלשה שלושה של
זהב. היו שם שלש מאות, של מנה נוטלת
חמישים, ושל מאתים מנה, ושל שלש מאות
ששה של זהב. וכן ג' שהטילו לכיס, פיחתו או
הותירו, כך הן חולקין.

כתובה

100

200

300

100

$33\frac{1}{3}$

$33\frac{1}{3}$

$33\frac{1}{3}$

עזבון

200

50

75

75

300

50

100

150

	100	200	300
100	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$
200	50	75	75
300	50	100	150

מה אומרים המפרשים?

• תוספות:

ד"ה תימא: לא ידעתי ...

ד"ה דאמרה: לא איתפריש שפיר ...

ד"ה בכותבת: לא ידע רבי ...

• עין משפט נר מצוה: וברב אלפס ביאר כל הסוגיא
בעומקה ובאריכות בגבורות.

תכנית השיעור

א. נסביר את ההיגיון הפשוט של החלוקות במשנה,
ואת פשר הכתובות והעזבונות המסויימות שם.

ב. נראה שהסבר זה מתיישב יפה

עם הגמרא,

עם רוב הראשונים, כולל רה"ג, רש"י, רי"ד, ור"ח
(מובא ע"י התוספות),

ועם רוב הפוסקים, כולל הרמב"ם, הטור, והש"ע.

נחזור לעין משפט נר מצוה:

**וברב אלפס ביאר כל הסוגיא בעומקה
ובאריכות בגבורות.**

הרי"ף:

**הא מתניתין וגמרא דילה שקלי וטרו בה
קמאי ז"ל ולא סלקא להון כל עיקר.**

ובהמשך הרי"ף

... ואף רבינו האי גאון ז"ל ... עיין בה איהו נמי

ומסתברא ליה על דרך שנים אוחזין בטלית

והוי ס"ל הכי כמה שני, ושמיע לן דהדר ביה מיניה

לסוף שניה, כד איגלי ליה דלא סליקא שמעתא כהוגן.

ובכן, בואו ננסה קודם כל להבין את הה"א של רה"ג –

למה התכוון בחלוקה "על דרך שנים אוחזין בטלית"?

בבא מציעא ד"ב ע"א

שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו. **זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי**, האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלושה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע.

רש"י

וזה אומר חציה שלי: מודה הוא שהחצי של חבירו,
ואין דנין אלא על חציה. הלכך, זה האומר כולה שלי
ישבע כו'. כמשפט הראשון, מה שהן דנין עליו נשבעין
שניהם שאין לכל אחד בו פחות מחציו ונוטל כל אחד
חציו.

בקיצור: חלוקה שווה של הסכום השנוי במחלוקת

– או להלן, חלוקה על דרך שניים אוחזין (ש"א).

חלוקת עיזבון בין כמה נשים

- קודם נדון במקרה של **שתי** נשים.
- שאלה: איזה חלוקה היא "**הוגנת**"?
- חלוקה **שווה**?
- חלוקה "**לפי מעות**" (**יחסית**)?
- חלוקה שווה של הסכום השנוי במחלוקת (**על דרך ש"א**)?
- תשובה: **כולם!**
- זה תלוי בתפיסה האישית של השואל.
- בסוגייתנו, **כל** שלושת השיטות הנ"ל מופיעות.

חלוקה בין שלוש (או יותר) נשים

- שאלה: מתי חלוקה בין שלוש נשים היא "הוגנת"?
- תשובה: כאשר לאף אישה אין תרעומת מוצדקת עליה.
- שאלה: ומתי יש תרעומת מוצדקת?
- תשובה: כדי להשיב על שאלה זאת, הבה נדמיין לעצמנו שיחה בין דיין שפסק חלוקה מסוימת, לבין אישה שיש לה תרעומת מוצדקת על אותה חלוקה.

תרעומת מוצדקת

- **הדיין:** הנה החלוקה שאני פוסק לכן.
- **שרה:** לא פָּר! לא הוגן! מגיע לי יותר!
- **הדיין:** גב' שרה, הרי מה שאני מוסיף לך, אצטרך לקחת מאישה אחרת (או מנשים אחרות). ממי אקח?
- **שרה:** לא חשבתי על זה. בסדר, קח מרחל.
- **הדיין:** זאת אומרת, מגיע לך יותר על חשבון רחל; חלוקת הסכום שפסקתי לשתיכן ביחד אינה הוגנת.
- **שרה:** נכון, מסתבר שזה מה שאני טוענת.
- **מסקנה:** חלוקה בין **שלוש** (או יותר) נשים הנה **הוגנת** אם כל **שתי** נשים מחלקות בצורה הוגנת את הסכום שאותה חלוקה מקציבה **לאותן שתיים** ביחד.

חלוקה בין **שלוש** (או יותר) נשים: המשך

- ובכן, איזה חלוקות בין **שלוש** נשים נחשבות להגונות תלוי באיזה חלוקות בין **שתי** נשים נחשבות להגונות.
- הזכרנו שלוש תפיסות "הגינות" של חלוקה בין **שתי** נשים: **שווה**, **יחסית**, **על דרך שניים אוחזין**.
- אם כל **שתי** נשים מתחלקות **בשווה**, אז מתקבלת חלוקה **שווה** בין כולן, כמו ברישא של משנתנו.
- אם כל **שתי** נשים מתחלקות **יחסית**, אז מתקבלת חלוקה **יחסית** בין כולן, כמו בסיפא של משנתנו.
- אם כל **שתי** נשים מתחלקות **ע"ד ש"א**, נקרא לחלוקה המתקבלת בין כולן חלוקה "**על דרך שניים אוחזין**".
- נראה שהחלוקות במשנתנו הנן **כולן ע"ד ש"א!**

כתובה

100

200

300

100

$33\frac{1}{3}$

$33\frac{1}{3}$

$33\frac{1}{3}$

עזבון

200

50

75

75

300

50

100

150

	100	200	300
100	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$
200	50	75	75
300	50	100	150

כתובה

		100	200	300
עִזְבוֹן	100	33⅓	33⅓	33⅓
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
125			

כתובה

		100	200	300
עִזְבוֹן	100	33⅓	33⅓	33⅓
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
125		50	75

כתובה

		100	200	300
עזבון	100	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
125		50	75

		200	300
150			

כתובה

	100	200	300
100	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$
200	50	75	75
300	50	100	150

	100	200
125	50	75

	200	300
150	75	75

		כתובה		
		100	200	300
עזבון	100	33⅓	33⅓	33⅓
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
125	50	75	

		200	300
150	75	75	

		100	300
125			

		כתובה		
		100	200	300
עזבון	100	33⅓	33⅓	33⅓
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
125	50	75	

		200	300
150	75	75	

		100	300
125	50	75	

- ובכן, מתברר שבמציעתא, אמנם מתחלקות הנשים על דרך שניים אוחזין!
- ומה עם הרישא והסיפא?

כתובה

		100	200	300
עזבון	100	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
66 $\frac{2}{3}$			

		100	300
200			

כתובה

		100	200	300
עזבון	100	33⅓	33⅓	33⅓
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
66⅔		33⅓	33⅓

		100
200		

		300

כתובה

		100	200	300
עזבון	100	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$
	200	50	75	75
	300	50	100	150

		100	200
66 $\frac{2}{3}$		33 $\frac{1}{3}$	33 $\frac{1}{3}$

		100
200		50

		300
		150

מתברר שהחלוקה **בכל** הבבות היא **על דרך שניים אוחזין!**
ומה אם הכתובות, העזבון, או אף מספר הנשים הם שונים?

"משפט" (עובדה מוכחת)

לא משנה **כמה** נשים יש

ולא משנה מה **סכום** כתובותיהן

ולא משנה מה **גודל העזבון**,

תמיד

יש בין כולן חלוקה "על דרך שניים אוחזין",

ורק אחת כזאת.

(עבודה משותפת עם פרופ' מיכאל **משלר** ז"ל)

- ובכן, ככל הנראה הבין רה"ג את המשנה על דרך שניים או חזין, במובן הנ"ל.
- וכפי שמסתבר מדיון הרי"ף, יש בהחלט מקום להבין את המשנה כפשוטה.
- ובכן, השלמנו משימה א: הסברנו את ההיגיון הפשוט של המספרים במשנה; והראנו שכמו הרבה משניות אחרות, משנתנו מדגימה שיטה כללית, התופסת בכל מקרה.

תכנית השיעור

א. נסביר את ההיגיון הפשוט של החלוקות במשנה,
ואת פשר הכתובות והעזבונות המסויימות שם.

ב. נראה שהסבר זה מתיישב יפה

עם הגמרא,

עם רוב הראשונים, כולל רה"ג, רש"י, רי"ד, ור"ח
(מובא ע"י התוספות),

ועם רוב הפוסקים, כולל הרמב"ם, הטור, והש"ע.

הגמרא

וביה ש' שהמזכר מעבד עליו ולא מצי' למר' הויל' וסופ' לשלם ל' השת' דבידי' לטוב' וביה יד' דאמר ליה. מוכר, אחוי' טירפ'ן. שהטו לך כ"ד שטר טירפ'א שבדין נטלו מתך ואלשלם לך (וביה ש') כשיעמדון בדין וחסו בדין ויחמו לך הדין שטר טירפ' עלי שבדין טירפ'א מתך כשבלי' כל ואלשלם לך, וכל מה דלא עמדת בדין איני יליא חס' וביה יד'.

תוספות רי"ד

לי עליך: אמר אבי' ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו. מ"ט דאיל' חייבת דקישורא כבודא וקבילה טאיסתי מבי דייש' אסצוי' איד' אפי' באחריות נמי דאיל' אחוי' טירפ'ן ואלשלם לך פי' מרקאמו שטר' לשמעון מכר נסור עשה לו ומתקיים בבנף ובשטר' או בקנין וכדין הקרקעות (ל' דעיד' הא' אם לא יצאו עלי' ערשדין ורציה המשועבד ל' ולא יתמעט חלה

הותירו כך הן חולקין: גמ' של מנה נוטלת חמשים תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת מאתים לבעלת מנה דין ודברים אין לי עמך במנה אי הכי אימא סיפא של מאתים ושל שלש מאות שלש שלש של זהב תימא לה הא סלקת נפשך מינה משום דאמרה לה מדין ודברים הוא דסליקי נפשאי: היו שם שלש מאות וכו': של מאתים מנה שבעים וחמשה הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת שלש מאות לבעלת מאתים ולבעלת מנה דין ודברים אין לי עמכם במנה רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא אמר רישא בשתי תפיסות וסיפא בשתי תפיסות רישא בשתי תפיסות דנפלו שבועין וחמשה בחד זימנא ומאה ועשרים וחמשה בחד זימנא סיפא בשתי תפיסות דנפלו שבועים וחמשה בחד זימנא ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא תניא זו משנת רבי נתן רבי אומר אין אני רואה דבריו של רבי נתן באלו אלא חולקות בשוה: וכן שלשה שהטילו: אמר שמואל

שלו חזר עליו הכא כל זמן שלא טרפיה ממנו מודה שאין יכול לחזור בו: ומאימ'ת הוי חזקה. תימה מאי קא מיבעיא ליה וכי אכתי לא אשמועינן דיני חזקה הא ממני' היא (כ"ג דף מג.) ועל גדר ופרך כל שהוא הכי זו חזקה וי"ל דהכי בעי ומאימ'ת הוי חזקה היכא דהיכי כנר וזוי מאימ'ת מהניא חזקה מבי דייש' אלמרי' אע"ג דנריעה מעל וגדר היא חזקה הויל' ואיכא כסף כדפי' וריב"ס מפרש שרלוכ' מכר שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה אותה חזקה שהיא גילוי דעת שלא יחזור יכול לחזור דכי הכי דתקנו רבנן שיהא אדם יכול לחזור בו כל זמן שעסקין בליתו ענין מפני שלדעת ק' הוא קונה ומקנה שיחזור כל זמן שרל'ה כל זמן שעסקין בליתו ענין ה"נ דעתו לחזור בו אם ילאו עליה עסקין קודם חזקה בגילוי דעתו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו ומאימ'ת היא חזקה פי' מאימ'ת היא היא חזקה דלמרי'

אני סלקתי עצמי מלריב עמה וסלמט' חלקה במנה וגברה ידה לכותב חצי המנה בשיעבוד שטרה עכשיו אני באה לחלוק עמך בטורח שלא סלקתי מלריב עמך ושיעבודי ושיעבודך שרי'. ואע"פ שיכולה בעלת נ' מאות לומר לבעלת ר' עד עכשיו הייתי נוטלת במנה הא' תלתין ותלתא ותילתא. ומנה השני ג' הרי תפנן ותלתא ותילתא והשתא לא שקילנא אלא ע"ה ומיל' להפסיד בסילוקך תפסיד את ולא אני אפי'ה כך מרה הדין נותנה כיון דלא נסתלקה מכל המנה אלא מלריב עפ' בעלת ק' הלכך של ק' נוטלת נ' ושל ר' נוטלת נ' מאות חולקות כינין ק"ג ונוטלת כל א' וא' נ' דיערי' זהב שלכל דיערי' זהב הוא כיה דיערי' כסף: ה"י שם נ' מאות וכו' ומקשה של ר' מנה ע"ה הוא דאית לה פי' דהא אוקימנא שכותבת בעלת ר' לבעלת ק' דין ודברים אין לי עמך בק' וחילקי המנה הא' כינה ובין נ' מאות ובמנה הני' אין לה עסק לבעלת הרי' וממנה רג' הוא כלל של ג' מאות

של מנה נוטלת חמשים? תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה!
אמר שמואל, בכותבת בעלת מאתים לבעלת מנה דין
ודברים אין לי עמך במנה. אי הכי, אימא סיפא: של מאתים
ושל שלש מאות שלש שלש של זהב; תימא לה, הא סלקת
נפשך מינה? משום דאמרה לה, מדין ודברים הוא דסליקי
נפשאי. היו שם שלש מאות וכו': של מאתים מנה? שבעים
וחמשה הוא דאית לה! אמר שמואל, בכותבת בעלת שלש
מאות לבעלת מאתים ולבעלת מנה, דין ודברים אין לי עמכם
במנה. רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא אמר, רישא
בשתי תפיסות וסיפא בשתי תפיסות. רישא בשתי תפיסות,
דנפלו שבעין וחמשה בחד זימנא ומאה ועשרים וחמשה
בחד זימנא. סיפא בשתי תפיסות, דנפלו שבעים וחמשה
בחד זימנא ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא. **תניא, זו**
משנת רבי נתן; רבי אומר, אין אני רואה דבריו של
רבי נתן באלו, אלא חולקות בשוה.

הראשונים: רי"ף, רש"י, ר"ח, ורי"ד

- לדעת כל הראשונים, האוקימתות מוסברות ע"י "שיטת השיעבודים" של הרי"ף.

"שיטת השיעבודים" של הרי"ף

כתובה

		100	200	300
עזבון	100	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$
	200	$33\frac{1}{3}$	$83\frac{1}{3}$	$83\frac{1}{3}$
	300	$33\frac{1}{3}$	$83\frac{1}{3}$	$183\frac{1}{3}$

הראשונים: רי"ף, רש"י, ר"ח, ורי"ד

- לדעת כל הראשונים, האוקימתות מוסברות ע"י "שיטת השיעבודים" של הרי"ף.
- זאת אומרת, בעלי האוקימתות סוברים שעיקר הדין הוא שיטת השיעבודים, ורק כאשר מתקיימים תנאיי האוקימתות, חולקין לפי המספרים במשנה.
- לדעת כל הראשונים, רבי מייחס את המשנה לר' נתן, וחולק עליה.
- הרי"ף סובר שרבי מסכים עם בעלי האוקימתות ש"משנת ר' נתן" (לעיקר הדין) היא שיטת השיעבודים.
- והוא סובר שרבי חולק על ר' נתן לעיקר הדין, וסובר שחולקין בשווה ממש.

חולקות בשווה: דעת רבי לפי הרי"ף

כתובה

100

200

300

100	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$
עזבון 200	$66\frac{2}{3}$	$66\frac{2}{3}$	$66\frac{2}{3}$
300	100	100	100

הראשונים: רש"י, ר"ח, רי"ד

- רש"י, ר"ח, ורי"ד סוברים ש**רבי** חולק על בעלי **האוקימתות**, **מבין את המשנה לעיקר הדין**, מייחס אותה לר' נתן, וחולק עליה.
- לפי רש"י, **רבי** סובר שחולקין בשווה ממש.
- לפי ר"ח ורי"ד, **רבי** סובר שחולקין יחסית.
- כך או כך, ראשונים אלה סוברים ש**רבי** מבין את "משנת ר' נתן" כלשונה לעיקר הדין.
- ראשונים אלה אינם מספקים סברא עבודה.
- לפי רה"ג, הסברא למשנה היא **על דרך ש"א**.

עבור פירוש ר"ח, נעיין בתוספות ד"ה רבי

רבי אומר ... **חולקות בשווה**. פי' ר"ח קי"ל כרבי, ... ואי אפשר להעמיד דבריו [בשווה ממש], לפי שמידת הדין לוקה בזה; אלא ... כל אחת נוטלת לפי מעותיה. ... [ו] זה שאמר רבי, אין אני רואה דבריו [של ר' נתן] באלו, בבבא דרישא ובבבא דמציעא, אבל בסיפא ... לא חלק רבי.

- ככל הנראה, דברי רבי ש**חולקות בשווה** הן לעיקר הדין.
- לכן, מהקביעה שרבי לא חולק על החלוקה היחסית בסיפא, נובע שרבי תופש את הסיפא לעיקר הדין (ולא לאוקימתות).
- לכן מסתבר שרבי תופש גם את המציעתא לעיקר הדין.
- לכן רבי תופש את כל המשנה – **משנת ר' נתן** – לעיקר הדין.
- גם **התוספות רי"ד** מביא את הר"ח, ואף קובע בהדיא
- ש"אין צורך להעמידה בכותבת אליבא דרבי."

חולקות בשווה: דעת רבי לפי ר"ח

כתובה

100

200

300

100	$16\frac{2}{3}$	$33\frac{1}{3}$	50
עזבון 200	$33\frac{1}{3}$	$66\frac{2}{3}$	100
300	50	100	150

עבור פירוש רש"י, נעיין בד"ה אין אני...

אין אני רואה דבריו של ר' נתן באלו. שאין זה דומה לג' שהטילו לכיס, דהתם שבח מעות שהשביחו מעותיהן שקלי, הלכך כל אחד יטול לפי מעותיו; אבל הכא ... שלוש המנים משועבדים לבעלת מנה כשאר חברותיה ... לפיכך חולקות בשווה.

- ככל הנראה, רש"י מבין שהמילה "כך" במשנה (ג' שהטילו לכיס ... כך הן חולקין) מתייחסת רק לסיפא, שהרי רק בסיפא חולקין לפי מעות. ובע"ב אומר רש"י בהדיא (בד"ה פחתו ...) "וקטני כך הן חולקין – לפי מעות".
- יוצא שרש"י, כמו ר"ח, סבור שרבי תופש את הסיפא לעיקר הדין (ולא לפי האוקימתות); וסביר להניח, גם את כל המשנה.

החלוקה לפי הפירושים השונים

הפירוש "משנת ר' נתן" דעת רבי

חלוקה שווה ממש	שיטת השיעבודים	רי"ף
חלוקה לפי מעות	המשנה כפשוטה*	ר"ח
חלוקה שווה ממש	המשנה כפשוטה*	רש"י

*לפי רה"ג, יש להבין את המשנה כפשוטה על דרך שנים אוחזין

תכנית השיעור

א. נסביר את ההיגיון הפשוט של החלוקות במשנה,
ואת פשר הכתובות והעזבונות המסויימות שם.

ב. נראה שהסבר זה מתיישב יפה

עם הגמרא,

עם רוב הראשונים, כולל רה"ג, רש"י, רי"ד, ור"ח
(מובא ע"י התוספות),

ועם רוב הפוסקים, כולל הרמב"ם, הטור, והש"ע.

הפוסקים: רמב"ם, טור, ש"ע

- הרמב"ם, הטור, והש"ע פוסקים שחולקין בשווה ממש.
- בזה מסתמכים על דעת רבי, לפי פירוש הרי"ף ורש"י.
- אין הם מפרשים את משנת ר' נתן, שעליה חולק רבי.
- בכל אופן, פסיקתם מתיישבת יפה עם פירוש רש"י, לפיו יש להבין את המשנה כפשוטה לעיקר הדין.

סיכום השיעור

- לפי פירוש הרי"ף, אין הגמרא תופסת את המשנה כפשוטה. לכן,
- מובנת השמועה של הרי"ף, שרה"ג "הדר ביה לסוף שניה".
- אך לפי פירושי ר"ח ורש"י, רבי כן תופס את **המשנה כפשוטה**, וחולק עליה.
- ולכן ייתכן שרה"ג אמנם לא "הדר ביה", אלא פירש את מסקנת הגמרא כמו ר"ח ורש"י, ולכן המשנה **"מסתברא ליה על דרך שניים אוחדין בטלית"**.
- לכל הדעות, המשנה אינה להלכה.

השורה התחתונה

- לפי הגמרא וחשובי הראשונים, אפשר בהחלט לתפוס את המשנה **כפשוטה לעיקר הדין** (אך לא להלכה).
- ואז לפי רה"ג, המשנה מוסברת

על דרך שניים או חזין בטלית.

- אם כן, משנתנו – כמשניות אחרות – היא רק דוגמא; אותו הגיון פועל לכל מספר נשים וגדלי כתובות ועזבון.

תודה רבה

קישורים למאמרים:

המאמרים נמצאים באתר הבית שלי:

www.ma.huji.ac.il/~raumann

המאמר המקורי באנגלית משנת 1987 בספרות הכלכלית המקצועית:

www.ma.huji.ac.il/~raumann/pdf/45.pdf

המאמר בעברית משנת 1999 המיועד לקהל התורני:

www.ma.huji.ac.il/~raumann/pdf/Man%20with%20Three%20Wives.pdf

המאמר המקוצר באנגלית:

www.ma.huji.ac.il/~raumann/pdf/Game%20Theory%20in%20the%20Talmud%20Bl.pdf

שני מאמרים נוספים ב"המעיין":

א. טבת תש"ע:

http://www.ma.huji.ac.il/~raumann/documents/hamaayanresponse3women_001.pdf

ב. תמוז תש"ע:

<http://www.ma.huji.ac.il/~raumann/documents/3wivessecondpart.pdf>